

Psychologické aspekty mezinárodní migrace a integrace cizinců do majoritní společnosti

Tereza Kušniráková

(Posudek magisterské práce)

Práce má celkem 103 stran textu (včetně tabulek a grafů), 7 stran literatury a seznamu dalších podkladů a 15 stran příloh (dotazník, dodatečné tabulky a grafy).

Autorka si zvolila téma aktuální a důležité, zároveň však také velmi obtížné. Z hlediska samotné reality je nesporné, že psychologické aspekty hrají v procesu mezinárodní migrace velmi důležité místo, a to již jenom z toho důvodu, že migrační akt jako takový je považován za velmi stresující faktor, který velmi často vrhá aktéra do složité životní situace, srovnatelné s rozvodem, úmrtím v rodině nebo finančním krachem. V rovině vědecko-výzkumné psychologické aspekty mezinárodní migrace a integrace cizinců v širokém pojetí spadají také do sféry behaviorálních přístupů, které hrají ve světové geografii stále významnou roli. V české odborné literatuře je toto téma však stále spíše výjimečné.

Autorka člení svojí práci do dvou logických bloků. V první, teoretické části představuje vybraná jednotlivá důležitá témata, která si vybírá jako klíčová, přičemž se vše točí kolem konstrukce osobnostních typů a procesů a fází jedincova vnímání prostředí (přičemž v pozadí stojí konstrukce mentálních map). Vše je diskutováno na pozadí známých a osvědčených konceptů a teorií – jde zejména o lidskou osobnost, funkci psychiky a vybrané psychické jevy, motivaci a jednotlivé adaptační strategie. Ač zejména v úvodních pasážích autorka trochu sklouzává k vyložení „psychologického pojetí a interpretaci“, celá tato část je podle mého velmi povedená. V dalších pasážích autorka „psychologii“ erudovaně provazuje s geograficky relevantními koncepty mentálních map a integračních strategií, přičemž velmi efektivně využívá odbornou, často mezinárodní, literaturu. Velmi oceňuji styl psaní, který svědčí o autorčině zájmu o věc i o její orientaci v diskutované problematice. Na rozdíl od mnoha jiných diplomových prací autorka nepapouškuje převzaté texty, ale přemýšlí a poměrně velmi kultivovaně a vyzrálé formulace obohacuje o vlastní názory.

Ve druhé, vlastním empirickém výzkumu, se autorka snaží o využití některých v první části diskutovaných přístupů i konceptů. Jde konkrétně o studium psychologického pozadí mezinárodní migrace a integrace cizinců do majoritní společnosti na příkladu analýzy postojů a percepce 103 migrantů (také potenciálních imigrantů), zahraničních studentů (z 28 zemí světa) v současnosti působících na českých vysokých školách. Pro tento účel autorka sestavila dotazník, který poté vyvěsila skrze sociální síť na webové stránky. Základní filozofií přístupu bylo zjistit profily osobností daných respondentů a poté konfrontovat jejich charakter s povahou jimi zkonstruovaných mentálních map (Česka podle regionů a světa podle zemí), resp. proklamovanou preferencí vybraného integračního modelu. Je nutné velmi ocenit autorčin přístup, kdy postupuje skutečně vědecky – na začátku formuluje jasně výzkumné otázky i hypotézy a ty poté prověřuje, přičemž obsahově je její postup logický a smysluplný. Přestože její výzkumný soubor není příliš početný a nemá charakter náhodného výběru ve statistickém slova smyslu, metoda i závěry jsou zajímavé a i s přihlédnutím k limitům jejího přístupu, obohacují poznání na daném poli, resp. potvrzují význam poznání charakteru osobností ve vztahu k charakteru jejich mentálních map i vybraným aspektům integrace.

Z dílčích problémů uvádím:

- Práce je nabitá fakty a informacemi. Problematika je složitá, prostor omezený, a proto není divu, že v některých případech autorka zůstává spíše na povrchu komentovaného aspektu.

Např. formulace: „Pokud člověk dosáhne lepšího socioekonomického statusu, než je v této enklávě běžné, obvykle ji opouští“ není přesná a zasluhovala by si větší pozornost ... atd. ...

- Obecně nepokládám za nejšťastnější konstrukci mentální (preferenční) mapy (podle krajů Česka) u cizinců s velmi krátkou dobou pobytu v zemi.

- Autorka mohla využít ještě více dat, která šetřením získala – např. analýzy role pohlaví, sociální třídy nebo uvažované strategie do budoucna ...

- Některé tituly jsou citovány „sekundárně“, přes jiné autory, což v některých případech není nejvhodnější – např. Berry.

- Naznačovaný efekt „kontaktní hypotézy“ (str. 61) se zdá být více problematičtější a nikoliv tak přímočarý, jak autorka naznačuje.

- Je zřejmé, že některé odborné pojmy nemají zavedený adekvátní tvar v češtině. Přesto se však měla autorka pokusit vyjádřit např. termíny – resilient, overcontrolled a undercontrolled adekvátně v češtině.

- Co znamená výraz sociopolitolog?

Práce je formálně na velmi dobré úrovni s minimem překlepů a vhodnými grafickými doplňky. Pouze u některých nebarevných verzí grafů je obtížnější rozlišení a u některých chybí přesná legenda – např. příloha 8,9,10 ...

Autorka jednoznačně splnila nároky kladené na studenta magisterského studia a jeho vypracování diplomové práce. Přinesla poznatky spadající jak do základního, tak aplikovaného výzkumu a prokázala, že je schopna skutečné vědecko-výzkumné práce. Práci doporučuji k obhajobě.

17.9.2008

Doc. RNDr. Dušan Drbohlav, CSc.